

tidsskrift.dk

DEN KRONEDE DANSKE NATIONALSANG FRA 1819 OG HVAD DERAFT FULGTE EN LITTERÆR PENNEFEJDE MED ET MUSIKALSK EFTERSPIL

Fund og Forskning, Bind 22 (1976)

Link til pdf:

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/ffo/ffo_1975-76_22-PDF/ffo_1975-76_22_101130.pdf

Link til webside:

<http://tidsskrift.dk/visning.jsp?markup=&print=no&id=101130>

pdf genereret den : 22/5-2008

DEN KRONEDE DANSKE NATIONALSANG FRA
1819 OG HVAD DERAFF FULGTE
EN LITTERÆR PENNEFEJDE MED ET
MUSIKALSK EFTERSPIL

AF

JØRGEN POUL ERICHSEN

Juliane Marie Jessens danske nationalsang fra 1819 indtager med rette en såre beskeden plads i vor nationale litteraturs historie. Når sangen overhovedet kendes i dag, er det vist kun, fordi den er optaget i „C. E. F. Weysses Romancer og Sange“. ¹⁾ Ved sin fremkomst optog den imidlertid sindene stærkt, og den gav anledning til en pennefejde – for ikke at tale om en skandale – som tegner et levende og karakteristisk billede af den spidsborgerlige litterære verden på Sjette Frederiks tid.

I J. Davidsens bog „Fra vore Fædres Tid. Skildringer og Skitser. Kjøbenhavn, 1884“ er et af kapitlerne viet den priskonkurrence, som Selskabet til de skønne og nyttige Videnskabers Forfremmelse (i det følgende blot kaldet Selskabet) udskrev i 1818, og det vindende digt udsættes for en sønderlemmende kritik. Derimod kommer Davidsen kun perifert ind på den polemik og de parodier, som fulgte i konkurrencens kølvand, og som er nok så interessante som konkurrencen selv. Det ser heller ikke ud til, at Davidsen har haft adgang til Selskabets arkiv. Dette arkiv befinder sig i dag i Det kongelige Biblioteks håndskriftsamling, og det danner grundlag for en del af de oplysninger, som meddeles i det følgende. ²⁾

Priskonkurrencen. Sagen tog sin begyndelse, da en kreds af danske officerer, som under ledelse af prins Frederik af Hessen gjorde tjeneste ved det danske okkupationskorps i Nordfrankrig, tilstillede Selskabet en skrivelse (dateret „Lewarde, den 18. Sept. 1818“ og undertegnet „Friedrich Pz. Hessen“), hvori man bad Selskabet indbyde til en priskonkurrence om en dansk nationalsang. Det hedder indledningsvis:

„Uagtet der i det danske Sprog haves en Samling af herlige Sange der gjøre Indtryk paa det følede Hjerter og hvis Melodier hæve Sjælen til glad Begeistring, saa har man ved det danske Troppecontingent, under dets langvarige, fra Fædrelandet fjerne Ophold i fremmed Land og i nær Berørelse med fremmede Nationers Krigshære, dog ofte følt Manglen af en som Nationalviser almindelig antaget Sang.“

Der henvises videre til, hvor smerteligt dette savn især føles „i selskabelig Forening med Fremmede“, og man opfordrer fædrelandets digtere til „at forfatte en Nationen værdig Sang, der fatteligen vil kunne tolke de hellige Følelser, Ønsker og Forhaabninger, der opfylder hver Dannemands Bryst, og ved en kraftfuld indtagende Musik hæve det rørte Hjerter til endnu høiere Begeistring.“ Til dette formål udsætter man 400 rbd. sølv til fordeling mellem den vindende digter og den vindende komponist. Udvælgelsen overlades til Selskabet. Sluttelig gives et par retningslinier for digt og melodi:

„1) Digtets Hovedemner maatte vel være Kjerlighed til Fædrelandet og Troskab imod Kongen. Det maatte passe til alle Tider og for alle Stænder, ikke være for langt, men kraftfuldt og sjelsbegeistrende.

2) Compositionen, som bør være original og characteristisk, maatte indleveres i Partitur: et Exemplar indrettet for et heelt Orchester, et indrettet for militair Harmoniemusik, og et om muligt indrettet for tre eller fire Syngestemmer med Claveeraccompaniment.“

Den 10. oktober holder Selskabet et møde om sagen hos provst Gutfeldt. Til stede var – foruden Gutfeldt – Selskabets formand, Ove Malling, sekretæren Torkel Baden, M. F. Liebenberg, Rahbek og Chr. Ramus. Man enes da om først at udsætte halvdelen af de 400 rbd. for det bedste digt og siden at udsætte den anden halvdel for den bedste melodi. Den offentlige bekendtgørelse, der stort set har samme ordlyd som prinsens skrivelser, sker få dage senere.³⁾ Som termin for første del af konkurrencen fastsættes 1. januar 1819. De indsendte forsøg skal være anonyme, og forfatterens navn og opholdssted skal vedlægges i en forseglet konvolut.

I en rundskrivelse af 4. januar 1819 kan Baden meddele, at der er indkommet 55 sange. Yderligere 4 sange er sendt til andre af selskabets medlemmer, således at det samlede antal kommer op på 59.

Allerede i denne indledende fase viser det sig, at Selskabets medlemmer næppe har omfattet konkurrencen med samme begejstring som initiativtagerne. De bedømmelser, som er vedlagt rundskrivelsen er yderst korte (foruden ovennævnte herrer optræder nu også Thaarup). De omfatter kun to sider, hvor den omtrent samtidige bedømmelse af priskonkurren-

cen om en lovtale over Daniel Rantzau omfatter 22 sider. Bedømmelserne er nærmest intetsigende. Det er umuligt at afgøre, hvilke sange der sigtes til, da ingen af dem er overleverede i Selskabets arkiv.⁴⁾ Det kan her være tilstrækkeligt at citere Thaarups lakoniske bemærkning: „Jeg har gennemlæst alle Sangene, og er fuldkommen enig med H. Excell. O. Mallings at der er meget Straa men liden Kjærne, imidlertid forekommer mig No. 58 mindst afvigende fra Opgaven.“

Først ved en rundskrivelse af 27. april giver arkivet igen oplysninger om sagens forløb. Baden skriver: „Herved giver jeg mig den Ære tjenstligt at tilstille Selskabet de Nationalsange, som efter den i Gaar tagne Beslutning skulle cirkulere paa nye.“ Her følger nu numrene på 15 sange. De korte bedømmelser, som siden er påtegnet rundskrivelsen, er ikke mere oplysende end bedømmelserne fra januar.

Den 13. maj kan man endelig offentliggøre resultatet.⁵⁾ Efter at have oplyst, at der er indkommet 59 sange, hedder det: „Blandt disse er det med Devise: Men naar han kan nævne Moder, skal han nævne Fødeland,⁶⁾ befundet, som Sang baade at have mest æsthetisk Værd, og at komme Opgaven nærmest.“ Ved navnesedlens åbning viste forfatteren sig at være Juliane Marie Jessen.

Allerede samme dag, som udfaldet af konkurrencen offentliggøres, kan Mallings meddele Selskabet, at forfatterinden er ivrig efter at få sangen udgivet straks. „Jeg foreslaaer derfor, at Frøken Jessen selv lader trykke og sælge den af hende forfattede Nationalsang.“ I Selskabets brev (koncept) til Frederik af Hessen af 15. maj hedder det imidlertid: „Selskabet troer ikke at det vilde være betimeligt at lade Sangen blive offentlig, førend Musiken er sat . . .“ Men i et nyt brev af 29. maj har man skiftet mening: „Vel havde Selskabet foresat sig, ikke at lade Nationalsangen blive offentlig, førend Musiken var sat. Men da det siden betænkte, at Sangen, naar Afskrifter kom i mange Concurrerendes Hænder, let kunde blive offentlig før Tiden og udkomme i feilagtige Aftryk, har det, for at forebygge saadant, og tillige for at stille Publicums Begierlighed og tiene Forfatterinden, maattet forandre sit Forsæt og give sit Minde til sammes Udgivelse.“

Det fremgår af bekendtgørelsen om melodikonkurrencen af 26. maj 1819, at teksten på dette tidspunkt allerede er blevet udgivet. Den følgende faksimilegengivelse af „Dansk National-Sang af Juliane Marie Jessen. Kjøbenhavn 1819. Trykt hos Andreas Seidelin, Hof- og Universitets-Bogtrykker.“ må formodes at være det af forfatterinden selv bestilte førstetryk:

Dannemark! Dannemark! — Hellige Lyd!
Himmelske Fryd!
Hæv Dig, min glade, min bankende Barm!
Danmark! for Dig toner Sangen saa varm.
Naar Saga*) nævner Dit ældgamle Navn
Som Vrens Havn,
Jeg nævner Dannemarks hædrede Navn
Som Føde-Stavn.

Dannemark! Havets den evige Brud,
Biet af Gud!
Stolt er Din Brudgom, og vældig, og rig;
Venlig han kysser Dit Klædebons Flig: **)
Han kvæder for Dig i Bovernes Klang
Din Hæders Sang;
De Sønners Sejer, naar Krigshornet klang
Til Bølge-Sang.

*) Historien.

**) Habbredten.

Dannemark! Dan-Kongens Throne, den staaer
Hædret ved Nar;
Prydet ved Dyder, i Banheld og Held
Styttet ved Trofskab, den stander som Fjeld.
Hos Dannemarks Love var aldrig Svig.
Dan-Konge! sig:
Stod ej Din Love i Fred og i Krig
Trodsende Svig?

"Dannemark! Dan-Konge!" lyder fra He,
Glette, og Søe.
Broder! ræk trofast og dansk mig Din Haand!
Danmark og Konge foreene vor Land!
I Fredstimen styre de Mandens Færd
Til Borger-Værd!
I Kampens Time de hvæsse vort Sværd
Til Helte-Færd!

Dannemark! Skjoldungen elsket og stor
Fremme Din Flor!
Danmark! Dine Sønner, paa Kampens Dag,
Stride, som Helte, for Banner og Flag!
Og hver Dannemarks Søn, som vandt det Navn
Bed virksomt Gavn,
Skal signende nævne i Dødens Gavn
Dannemarks Navn.

Efter at have læst dette, kan man jo ikke undre sig over, at Selskabet måtte have mere end 4 måneders betænkningstid, før man kunne bekvemme sig til at offentliggøre resultatet! Det bevarede materiale fra Selskabets arkiv giver som sagt ikke noget virkeligt indtryk af bedømmelsesudvalgets mening – men mon ikke der er faldet adskillige frimodige ytringer under voteringen?

Om Juliane Marie Jessen, der formentlig i dag er ganske ukendt af de fleste, skal blot bemærkes, at hun levede fra 1760 til 1832, havde været lektrice for enkedronning Juliane Marie, var ven med Baggesen og støttede denne i fejden med Oehlenschläger. Hun har udgivet en komedie samt en række digte præget af barnlig fromhed og sødladen sentimentalitet.⁷⁾

Det er nærliggende at spørge, om ikke digterinden selv har efterladt sig vidnesbyrd om sin deltagelse i konkurrencen. I Kgl. Bibl.s brevsamlinger findes en del breve fra og til Juliane Marie Jessen.⁸⁾ Kun få af disse stammer dog fra tiden omkring nationalsangens tilblivelse, og ingen steder omtales konkurrencen med så meget som et ord. I et brev til Jonas Collin af 15. februar 1819 omtaler frøken Jessen i en ganske anden forbindelse „min Ven, Hr. Provst Gutfeldt“. Det er den samme Gutfeldt, som var medlem af bedømmelsesudvalget, og når hun i andre samtidige breve beklager sig over sin økonomiske situation, kan den omstændighed, at hun stod på venskabelig fod med den gode provst, jo nok give anledning til en mindre pæn mistanke. Jævnfør også linjen: „Blev ikke Premien tilstaaet Dig uden al Svig“ i den Parodie No. 3 af Jesper Oldfux, som siden skal citeres.

Men i hvert fald afkræfter brevene et rygte, som Davidsen viderebringer i sin før omtalte bog, nemlig at det skulle skyldes en forveksling med Oehlenschlägers håndskrift, at frøken Jessen overhovedet vandt prisen. De to håndskrifter er nemlig så forskellige, at de næppe vil kunne forveksles.

Foruden gennem det af forfatterinden selv bekostede tryk blev sangen i de næste par år også kendt i forbindelse med de melodier, der blev skrevet til den. Af Selskabet selv blev sangen først udgivet i „Nye Samling af Skrifter udgivne ved Selskabet til de skønne Videnskabers Forfremmelse. Første Bind. 1824.“ Bindet havde egentlig været planlagt siden 1810, men var blevet udsat på grund af stofmangel. I 1824 var polemikken omkring nationalsangen forlængst afsluttet, og Rahbek noterer, at han „ikke engang veed nogensteds eller nogensinde at have seet (bindet) anmeldt.“⁹⁾

Men frøken Jessens nationalsang var allerede blevet kendt nok endda,

Juliane Marie Jessen, malet af Constantin Hansen ca. 1830. Olie på lærred, 31 × 25,5 cm. Tilhører Statens Museum for Kunst. – Om portrættet fortæller en fjern slægtning, Ida Johnsen født Jessen: „Constantin Hansen har malet et fortræffeligt Billede af hende i en underlig Dragt, der nærmest minder om en Nattrøje. I denne Paaklædning gik hun dog paa Gaden, og om Sommeren uden Hat, kun med Parasol over Hovedet“, Mellem to Tidsaldre (Memoirer og Breve udg. af Julius Clausen og P. Fr. Rist, xxiii), 1915, s. 14f.

og Selskabet havde al mulig grund til at håbe, at den tværtimod ville blive glemt.

Polemik og parodi. Grunden til nationalsangens herostratiske berømmelse blev lagt, da en anonym indsender udsatte det jessenske digterværk for en voldsom kritik i Elmquist's tidsskrift „Læsefrugter, samlede paa Litteraturens Mark“, Aarhus, juni 1819. Indsenderen begynder med at påvise, at ikke et eneste af de fem vers er metrisk korrekt. „En god Musicus har sagt mig, at han havde begyndt paa en Melodie til Sangen, for at concurrere, men maatte for de knudrede Verses Skyld opgive sit Forsøg.“ Han påtaler dernæst den sprogstridige form „Dannemark“ i stedet for „Danmark“, og han betegner flere andre ord og vendinger som unaturlige og meningsløse. Hvad sangens æstetiske værdi angår, så finder han, „at den i det Hele er alt for æsthetisk, og har for megen quindelig Blødhed til, at være passende Dansk Nationalsang.“ Indsenderen frygter, „at det blandt Udlændinger ikke vil geraade vort hæderfulde Fædreland til udmærket Ære, hvis de af denne Sang skulle slutte til den skønne Literaturs, og især Digtersagens Tilstand i Danmark i Aarene 1818 og 1819.“

Den anonyme kritik bragte forfatteren og danselæreren O. G. F. Bagge i Randers i harnisk. I 1819 udgav han et 20 sider langt skrift: „Et par Ord til Formeneren om Nationalsangen“. Harmdirrende beskylder han „formeneren“ for at være „saa ukyndig i Metriken, at han ej kan gjøre Forskjel paa en Spondeus og en Trocheus.“ – „Dette haaber jeg at bevise, ved at fremsætte hans og mit Schema vedsiden af hinanden, skandere de to første vers derefter, og ved at drøfte hans vise Anmærkninger derover, mere mine Læsere med hans Maade at gaa tilbage paa.

Indsenderens	Mit
— u u — u u — u u —	— u u — u u — u u —
— u u —	— u u —
— u u — u u — u u —	— u u — u u — u u —
— u u —	— u u —
— — — — u u — u u —	u — u — u u — u u —
— u u —	u — u —
— — — — u u — u u —	u — u — u u — u u —
— u u —	u — u —

Dette Hr. Indsenderens Schema har, her i Jylland ialmindelighed, opvakt Beundring. Man har stirret paa det, som paa en runet Bautasten,

anset det for Sanskrit og ægyptiske Hieroglypher, og sluttet: at en Mand, der formaar at fremsætte Sligt, kan umuligt fejle.“

At en digter upåtaalt kan tillade sig at kalde fædrelandet „Dannemark“, dokumenterer Bagge med en række citater af Baggesen, Ingemann, Grundtvig og Thaarup. „Hvad det øvrige angaar, er det en jammerlig Kunstdommer, der ej kan indsee, at „Som Ærens Havn“ ej er Subjekt men Prædikat. Det øvrige er af samme Surdej.“

Den anonyme kritikers formening om sangens „quindelige Blødhed“ får følgende skud for boven: „Her seer man strax Sudleren, der smør væk, uden at vide han prostituerer sig. Sangen har lutter *mandlige* Riim; da nu et Fruentimmer har skrevet den, saa er det en Ølhusvittighed som han formodentlig har gjort Lykke med i en Kro.“ Og når kritikeren finder, at sangen mangler „den raske, fyndige og mandige Tone der forkynnder Dansk national Stolthed“, så sige danselæreren: „Her er det tydeligste Beviis paa hans totale Mangel paa Kritik, sund Smag og Musikkundskab. Han har aldeles intet Begreb om $\frac{3}{4}$ graziose og $\frac{3}{8}$ pompøse Gang; nej „rask“ skal det være! En Hopsa i $\frac{2}{4}$ Takt saaledes at vore Flaner til Nationalsangens Musik kunne spjette en Ecossaise, og vore Bønder: en Ostebrød. Det kan man kalde sand Ølhussmag.“

I en anden bog af den før omtalte J. Davidsen – „Fra det gamle Kongens Kjøbenhavn. Første Del. Kjøbenhavn 1880“ – findes under afsnittet „Kjøbenhavnske Originaler“ en festlig skildring af Bagge. Sammenholdt med citaterne fra Bagges eget skrift vil det efterfølgende citat utvivlsomt sætte læseren i stand til bedre at kunne vurdere Bagge som kunstdommer:

„Langstrakt og mager, et rynket dybtfuret Ansigt, en stærkt rødfinnet Næse, der ragede frem som et Fyrtaarn, et Par smaa tindrende Øine, hvori en vis godmodig Jovialitet blandede sig med usikre, vilde Blink, en fedtet Kasket paa tre graasprængte Haar, en gammel luvslidt, sort Kjole, hvori Flertallet af Knapperne manglede, den ene Haand dybt begravet i et Par Nankingsbenklæder, hvis Farve oprindelig havde været gul, men nu spillede i alle Nuancer, og en lille stumpet Kridtpibe i den anden Haand, et Par Støvler, hvis Saal og Overlæder havde separeret sig efter et af mange Gjenvordigheder betegnet Liv, en Stemme, der skingrede som en Diskant og ledsagedes af de livligste Gebærder – saaledes omtrent saae han ud og var han, naar han viste sig paa Kjøbenhavns Gader, dandsende med lette Trin hen ad Flisestenene, eller naar han ved en Snaps eller et Glas Vin udgjød sin Sjæls Fylde for undrende Tilhørere paa et eller andet velrenommeret Værtshus.“¹⁰⁾

Fra omtrent samme tid som Bagges skrift stammer en kritik af Blok

Tøxen: „Bedømmelse af Frøken Jessens kronede, saakaldte National-sang.“ Kritikken er dateret 1819, hvor den formentlig har været trykt i et eller andet blad. Den er siden optrykt i „Blok Tøxens udvalgte Pennestrøg ordnede efter Tidsfølgen“ – et retfærdiggørelsesskrift udgivet i 1824 og tilegnet „Dankongen Frederik den Sjette“. Forfatteren havde i årene forud været i betænkelig nærhed af Dr. Dampes revolutionære „Jernringsforening“. Ligesom O. G. F. Bagge er Blok Tøxen en skikkelse fra litteraturens overdrev. Han gik almindeligvis under navnet „den grå mand“, fordi han gik klædt i hjemmegjort gråt uldent tøj. Hans gøremål var utallige og bestandigt skiftende. En overgang var han adjunkt i tysk ved Metropolitanskolen. Derefter var han en tid landmand. Han er også kendt som udgiver af „Hamborgerposten“, der dog kun nåede at udkomme med 26 numre. Men især var han kendt og frygtet for sine spydige og ofte ret grove indlæg i bl.a. „Politivennen“. Det fortælles, at Frederik den 6. tilstod ham årspenge mod at han forpligtede sig til ikke at angribe kongen eller regeringen.¹¹⁾

Blok Tøxen frygter ligesom indsenderen i „Læsefrugter“, at den kronede nationalsang skal fælde dom over hans samtids litterære smag – „af Frygt derfor, tog jeg, i Nutidens Navn, til Gjenmæle imod Det, som en nedværdigende Dom over den Samtid, der enten var saa blind, at den ei kunde see, eller saa trælbunden, at den ei torde paavise uægte Stene, endog blot i en Sangerkrone.“

Interessant er bemærkningen: „at det kanskee ei havde været ilde betænkt, om Texten til en dansk Folkesang var bleven digtet til vor sande Nationalmelodie for Evalds herlige, danske National-Sømands-sang: „Kong' Christian stod.“ Dette udtales ni år før, melodien var blevet folkeeje gennem Kuhlaus Elverhøj-musik, og for øvrigt inden den – ligeledes gennem Kuhlau – fik sin nuværende form.

Mere virkningsfuldt var dog det våben, parodien, som blev anvendt i „En splinterny dansk National-Sang forfattet til den forventede Melodie paa Frøken Jessens kronede National-Sang og forsynet med anmærkninger af Jesper Oldfux. Udgivet af J. Schmidt, Kjøbenhavn, 1820.“ Her udleveres såvel frøken Jessen som Selskabet til de skønne og nyttige Videnskabers Forfremmelse ubarmhjertigt til latteren. Som en prøve meddeles her første og sidste vers:

Dannemark! Dannemark! – Hvor er Din Grød
Liflig og sød!
Hæv Dig, min glade, min bankende Barm!
Danmark! Din Grød mætter Madlystens Tarm.

O. G. F. Bagge i samtidig karikatur. Farvelagt kobberstik af C. F. Møller efter tegning af C. J. [?] Johansen. Originalens størrelse.

Naar Saga nævner Dit ældgamle Navn
Kiendt i hver Havn,
Jeg nævner Sødgrødens hædrede Navn
Som Mavens Gavn.

— — —

„Dannemark! Grød og Smør!“ lyder fra Øe,
Slette, og Søe.
Broder! ræk trofast og dansk mig Din Haand!
Grøden og Smørret foreene vor Aand!
I Fredstimen styrke de Mandens Færd
Til Borger-Værd!
I Kampens Time de hvæsse vort Sværd
Til Helte-Færd!

Det er ikke blot selve digtet, men også frøken Jessens noter, parodisten gør sig lystig over. Når frøken Jessen således bemærker, at „Dit Klædebons Flig“ skal betyde „Havbredden“, så hedder det i parodien, at det betyder „Det udvendige, eller Overfladen af enhver Skeefuld Grød, som dyppes i Smørhullet.“

Jesper Oldfux' parodi må have ramt plet. Året efter – i 1821 – kunne den udsendes i et nyt oplag under titlen „Sødgrødens Pris“. Den er her „forandret efter den til Hr. Professor Weyses kronede Melodie udgivne Text, og forsynet med nye Anmærkninger.“

Endnu i 1820 havde Jesper Oldfux udgivet en anden parodi på frøken Jessens nationalsang: „Rigsbankens Hæder, en ny dansk National-Sang.“ Af en bemærkning i forerindringen kan den nye parodi dateres til 25. marts 1820. Parodien, der ligesom sin forgænger er forsynet med et satirisk noteapparat, alluderer til Rigsbankens omdannelse til „National-bank“ i 1818. Første vers gengives her. Nathan er vel den bekendte handelsmand og forfatter M. L. Nathanson, der bl.a. har befattet sig med nationaløkonomiske betragtninger. Bemærk den kunstige stavemåde „Rigesbank“ svarende til frøken Jessens „Dannemark“:

Rigesbank! Rigesbank! – Jublende Lyd!
Danfolkets Fryd!
Hæv Dig, min glade, min bankende Barm!
Rigesbank! Du blev Vexelerernes Harm.
Naar Nathan nævner Dit nymodens Navn
Som Sølvets Havn,

Jeg nævner Rigsbankens hædrede Navn
Som Danmarks Gavn.

Det fremgår af forerindringen, at sagen omkring nationalsangen har vakt røre over det ganske land. Oldfux citerer et af Danmarks „Provincial-Blade“¹²⁾ fra juli 1819, hvor det om Selskabets dom bl.a. hedder, at almenheden „forundrede sig, den harmedes, den ventede Opløftelsen af de vægtigste Stemmer mod et saadant Produkt, som man i Oehlen-schlægers, Ingemanns, Baggesens levende Live vovede at paabyde den.“ Videre hedder det, at „Folket ventede med rette, at det skønne Viden-skabers Selskab skulde have viist saamegen Opmærksomhed at svare – at forsvare sit Valg; men man tier, og dette er høist forunderligt.“

Også den arme digterinde, der nu var genstand for hele landets latter, valgte at tie. Men året 1820 var ikke til ende, før Jesper Oldfux udsendte en ny parodi – dennegang rettet direkte mod frøken Jessens person: „Frøken Juliane Marie Jessens Hædersminde, forfattet som Parodie No. 3 paa den kronede danske National-Sang, og tilegnet Forfatterinden i dybeste Ærbødighed.“ Af denne mildest talt perfide parodi skal her gengives 1. og 3. vers. Der bliver ikke taget med fløjlshandsker – hverken på frøken Jessen eller på Selskabet. Der mangler end ikke en antydning af, at det nok ikke er gået helt ærligt til:

Digterske! Digterske! – Skjøn er Din Sang,
Harmonisk Klang!
Hæv Dig, thi Du den, med bankende Barm,
Skrev, og fik kronet til Spotteres Harm!
Naar Georg viser Din hædrede Sang
Paa Skriv-Papiir,
Jeg øjner Skjønhed og Kraft i Din Sang,
Du! Kjønnet's Ziir!

Digterske! Evigt Dit Minde, det staaer
Det ei forgaaer;
Vandt Du ej Prisen? Var det ikke Held?
Lød ei Din Hæder fra Dal op til Field?
Hos Premie-Yd'ren var aldrig Svig
Digterske! siig:
Blev ikke Premien tilstaaet Dig
Uden al Svig?

I noterne oplyses bl.a., at Georg var en silke- og kludekræmmer, som solgte nationalsange.

Skulle nogen trods alt ikke være i stand til at forstå ironi, så kunne han blive belært om den rette forståelse i „Ny dansk National-Sang, Parodie paa Jesper Oldfux's Parodie No. 3 paa den kronede danske National-Sang forfattet og Frøken J. M. Jessen venskabeligst tilegnet af Else Skolemesters.“ Det lille skrift er i samme opsætning som de foregående parodier og trykt og udgivet samme sted.

Denne parodi i 2. potens er i hovedsagen blevet til ved ombytning af den 3. parodis ord og vendinger med deres modsætning. Således lyder første vers i Else Skolemesters' digt:

Digterske! Digterske! Lyd er din Sang,
 Blot svulstig Klang!
 Glæd Dig! thi den Du, paa Tanker saa arm,
 Skrev, og fik kronet til Danfolkets Harm'!
 Naar Georg viser Dit knudrede Riim
 Paa Skriv-Papiir,
 Jeg viser Holbergs Pe'er Paars og Niels Klim
 Som Danmarks Ziir.

Havde kritikken i „Læsefrugter“ ikke kunnet overbevise O. G. F. Bagge om den kronede nationalsangs ubrugelighed, så synes Jesper Oldfux' og Else Skolemesters' parodier at have ændret hans opfattelse. I 1820 udsendte han et nyt lille skrift: „Frøken Jessen og Mamsel Avind citerede for Sandheds Domstol.“ Efter at have pointeret, at „Formeneren i Læsefrugterne“ blot giver udtryk for avind og misundelse, siger han: „Men derimod tykkes mig, at Parodisten No. 1 har sagt saamange Sandheder, at disse burde lægges paa Hjerte, og udøves førend Sangen bliver sat i Musik.“ Længere fremme hedder det: „Og rigtignok er det høist ubegribeligt hvorledes et Selskab, der, „dog burde forstaa og kjende fler Pedes end de med Sko og Støvler paa“ kunne krone en Sang med saamange metriske Fejl!“ Bagge foreslår, „at Frøken J. tager Sangen tilbage, og – uden at den taber sit intellektuelle eller materielle Værd – jevner og glatter alle de paaankede metriske Fejl, saaledes at første Vers faaer en bestemt Form, hvorefter de øvrige rette sig.“ Han opfordrer i øvrigt „Dannebarden og Sproggrandskeren“ Jens Baggesen til at skrive den nationalsang, riget endnu fattes, og han slutter skriftet med at demonstrere sin egen evne som parodist med to digte: „O Dumhed! du er Glædens Hjem“ og „Abdéra er det bedste Land“, som er parodier

på N. Blichers to fædrelandssange „Mit Fødeland er Glædens Hjem“ og „Danmark er det bedste Land“ – begge trykt i Elmquist's „Dan“ efter at have været indsendte til konkurrencen.

Frygten for, at udlændinge af frøken Jessens sang skulle slutte sig til digtekunstens tilstand i Danmark, var næppe helt ubegrundet. I berlinerbladet „Der Gesellschafter“ findes en bedømmelse af prisdigtet, som Bagge refererer i „Frøken Jessen og Mamsel Avind“. Tyskeren siger bl.a. (her citeret efter Bagge): „Muserne ere Trækfugle, som paa deres Flugt ogsaa have besøgt Herthas Dale; dog har dette Besøg ikke været andet end en Gjennemflugt, hvor de, inkognito have traadt ind til nogle faa Digtere.“ Frøken Jessens sang betegnes som „en rhapsodisk Sammen-dyngning af døde Ord, slappe forskruede Tanker“ – „kort, det er en uøvet Haands Klimpren paa et falsk Instrument.“ Her føler Bagge sig dog forpligtet til, på fædrelandets vegne, at tage frøken Jessen i forsvar: „Falsk er Instrumentet ikke, Hr. Tysker! men Digterinden er ej stærk i Takten.“

Endelig udsendtes i 1820 af J. Schmidt, der har figureret som udgiver af Jesper Oldfux' og Else Skolemesters' parodier, et alvorligt ment forsøg på at forbedre frøken Jessens sang: „Frøken J. M. Jessens kronede Nationalsang for den danske Prosodies Domstol, samt omarbejdet som et Forsøg Dannerfolket helliget, af J. Schmidt.“

Schmidt begynder med endnu engang at påvise frøken Jessens metriske fejl. Han er enig med Bagge om versmålets opfattelse. Derefter meddeler han – parallelt med originalen – sin forbedrede version, hvis første vers lyder:

Danmark! o Fødeland! tanken om Dig
henrykker mig,
fylder med Glæde hver Dannemands Bryst,
færdes endog han langt fiern fra Din Kyst.
Fra Oldtid nævnes Dit hædrede Navn
som Ærens Havn.
O! Held mig; Danmark! jeg har i din Favn
min Fødestavn.

I den version af prisdigtet, som aftryktes sammen med Weyses i 1820 udgivne melodi, er der foretaget nogle mindre rettelser. De er sandsynligvis foretaget af Weyse selv. Han mestrede som bekendt digtekunsten i udmærket grad og kritiserede undertiden de tekster, han fik forelagt til komposition. I 3. vers, 8. linie er originalens „trodsende Svig“ blevet til „mod Vold og Svig“. I 5. vers er 3. linie rettet til „Dannemarks

Sønner paa Kampens Dag“, 5. linie er rettet til „Hver Danmarks Søn, som vandt det Navn“ og 8. linie er rettet til „Vort Danmarks Navn“.

Det er her stedet at spørge: Hvem står bag navnene Jesper Oldflux, Else Skolemesters og J. Schmidt? Ehrencron-Müller oplyser i sit „Anonym- og Pseudonym-Lexicon“, at Jesper Oldflux er identisk med J. P. Colding. Johan Peter Colding virkede som privatlærer i København og er kendt som Danmarks første luftskipper – han har bl.a. udgivet et skrift om „aeronautiske Maskiners Opfindelse og Forfærdigelse.“ Det eksemplar af Parodi No. 3., som ejes af Statsbiblioteket i Århus, bærer Coldings autograf på titelbladet. „Else Skolemesters“ kendes hverken af Erslew eller af Ehrencron-Müller; men det er vel rimeligt at antage, at det også er Colding, som skjuler sig bag dette pseudonym, og at han blot har valgt et nyt navn, fordi han ikke så godt kunne offentliggøre en parodi på sin egen parodi. Om J. Schmidt, der står som udgiver af alle de ovennævnte parodier og tillige som forfatter af skriftet „Frøken Jessens kronede Nationalsang for den danske Prosodies Domstol“, anfører Erslew, at der formodentlig er tale om et pseudonym. Ehrencron-Müller omtaler ikke J. Schmidt. Muligvis dækker pseudonymet ingen anden end Colding selv og tjener således til yderligere at tilsløre skrifternes rette ophavsmand.

Konkurrencens øvrige deltagere. Hvem var nu de andre deltagere i konkurrencen, og hvad blev der af deres digte?

I de nærmeste måneder efter den officielle meddelelse om udfaldet blev der dels i „Dagen“,¹³⁾ dels i „Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn“¹⁴⁾ offentliggjort en række digte betitlet „Nationalsang“, „Dansk Folkesang“, „Fædrelandssang“, „Dannequad“ og lignende. Nogle af digtene er navngivne, andre er anonyme. Nogle bringes uden kommentarer, mens det om andre oplyses, at de har været indsendt til konkurrencen. Hensigten med disse offentliggørelser er tydeligvis at demonstrere, at mange langt bedre digte var blevet vraget til fordel for frøken Jessen.

I 1820 udgav den tidligere omtalte Elmquist en digtsamling med titlen „Dan. Samling af Fædrelandssange“. Samlingen er ikke forsynet med forord eller kommentarer; men alt tyder på, at det netop drejer sig om de sange, der har deltaget i konkurrencen. Af de 21 sange, der blev offentliggjort i „Dagen“ og „Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn“, er de 15 medtaget i „Dan“. Hvad angår de 6 sange, som ikke er medtaget i „Dan“, fremgår det af kommentarer i de respektive blade, at de 5 af sangene ikke har deltaget i konkurrencen.

Efter et indledende digt af Elmquist selv bringes først „Dannemark!

Dannemark! Hellige Lyd!“ – altså prisdigtet. Derefter følger 43 sange, hvoraf de 26 er fuldt navngivne, de 7 forsynede med mærke og de resterende 10 helt anonyme. Det fremgår af „Dagen“, at flere forfattere har forbeholdt sig anonymitet, såfremt deres digt ikke vandt prisen. Med hensyn til de 15 konkurrencesange, som ikke er medtaget i „Dan“, må det formodes, at forfatterne overhovedet ikke har ønsket digtene offentliggjorte, hvis de ikke fik prisen.

Blandt de navngivne digtere bemærker man St. St. Blicher med to digte: „Paa Nordhavs Bryst“ og „Danmark er vort Fødeland“ (oprindelig trykt i „Dagen“ for 12. og 14. juni, 1820); desuden Blichers far, Randlev-præsten Niels Blicher¹⁵) med hele tre digte (de to som omtalt parodieret af Bagge); den i forbindelse med Blok Toxen omtalte Damppe med to digte (de er ikke kendt af Erslew – oprindelig trykt i „Nyeste Skilderie“ for 5. og 6. juni, 1820, hvor det bemærkes, at de ikke har været indsendt til konkurrence); videre Rasmus Nyerup,¹⁶) Chr. Wilster („O Danmark! Du vort Alt, vor Lyst“ – opr. trykt i „Nyeste Skilderie“ for 13. juli 1820 – siden kendt i en omarbejdet form: „Hvor Bølgen larmer højt fra Sø“) og J. Jetsmark („Duftende Enge og kornrige Vange“ – opr. trykt i „Nyeste Skilderie“ for 24. juli, 1820).

Oversættelser til tysk og latin. I 1823 offentliggjordes frøken Jessens nationalsang i to forskellige tyske oversættelser tillige med den danske original og Weyses prisbelønnede melodi i „Eidora. Taschenbuch auf das Jahr 1823. Erster Band. Herausgegeben von H. Gardthausen.“ Som prøve på de tyske oversættelser, der er besørget af henholdsvis Otto Koch og G. v. Kaufmann, gengives her det første vers:

Dänemark! Dänemark! heil'ger Akkord!
 Himmlisches Wort!
 Schwelle, du pochender Busen, erglüh!
 Dän'mark! dir tönet so freudig mein Lied!
 Hat Saga Heimath des Ruhms dich genannt,
 Du Dänenland,
 Ich nenne Dänemark dich, dankentbrannt,
 Mein Vaterland!
 (Otto Koch)

Dänemark! Dänemark! Heiliger Hall!
 Himmlischer Schall!
 Walle empor, o erbebende Brust!

Dänemark gilt es! – unendliche Luft!
 Wenn weithin der Ruhm es das Hafenland
 Der Tugend nannt',
 Ich nenne dich Dänemark, siegentbrannt,
 Mein Vaterland.

(G. v. Kaufmann)

Endelig finder man i Øst's „Archiv for Psychologie, Historie, Literatur og Kunst“ 8. Bd., 1827, s. 388-89, en meget fri latinsk gendigtning af sangen af Peter Nicolai Thorup, der var rektor ved Ribe Katedralskole. Det latinske digt kendes også i enkelttryk – sikkert beregnet til skolebrug. Det meddeles ingen steder, at der er tale om en gendigtning, men både metrum og indhold svarer nøje til frøken Jessens nationalsang. Første vers lyder:

Dania, Dania, terra vetus,
 dulce decus!
 Quam mihi, dum tua gesta cano,
 gratulor auctus honore tuo!
 Nam, quæ feruntur ad astra, meæ
 Res patriæ!
 Quam musa condidit, illa meæ
 Laus patriæ!

Det musikalske efterspil. Skønt Selskabet just ikke havde stillet sig selv i noget flatterende lys ved den litterære del af konkurrencen, valgte man at løbe linen helt ud – altså at udskrive en konkurrence om den bedste melodi til frøken Jessens kronede nationalsang. Hertil var man jo rigtig nok også forpligtet over for prins Frederik af Hessen. I den offentlige bekendtgørelse af 26. maj 1819 hedder det bl.a.:

„Selskabet til de skønne Videnskabers Forfremmelse udsætter herved, i Henhold til dets Bekendtgørelse af 16. Oct. f. A., den af Hs. Durchlauchtigkeit Prinds Friedrich til Hessen bestemte Præmie af To Hundrede Rigsbankdaler Sølv for den indenlandske Componist, som komponerer den bedste Melodie til den af Selskabet antagne og af Forfatterinden udgivne Nationalsang.“ Herefter gentages betingelserne fra 19. okt. 1818. Den 1. september fastsættes som termin.¹⁷⁾

I Selskabets arkiv finder man nu ikke mere om konkurrencen før den 12. januar 1820 – der er altså gået mere end fire måneder over terminen. Malling meddeler i en rundskrivelse, at de indkomne sange er blevet indøvet af fire korsangere, og at man til hjælp ved bedømmelsen har

Prins Frederik af Hessen (1771-1845), tegnet af H. P. Feddersen efter 1813. Originalens mål ikke oplyst.

indkaldt etatsråd Kirstein, assessor Zeuthen, vinhandler Petersen, samt officererne Bardenfleth, Bauditz, Ewald, Abrahamson og Krohn. Om sidstnævnte oplyses det, at han er adjutant hos Frederik af Hessen, „og er nu her i Byen, men reiser paa Mandag. Det vilde være godt, at han kunde bringe Prinsen Efterretning om Musiken.“

Da en af sangerne får forfald, må mødet imidlertid udsættes til den 6. februar. I mellemtiden har Bardenfleth meddelt, at han ikke anser sig for kompetent til at udtale en dom i konkurrencen. Det samme kunne de øvrige herrer med fuld ret have sagt – som man ser er ikke én af dem musiker af faget! Men som undskyldning tjener rigtignok, at man vanskeligt kunne opfordre tidens kendte komponister til at indtræde i bedømmelsesudvalget, da der var en vis sandsynlighed for, at de selv deltog i konkurrencen. Af et brev fra Kirstein til Baden, dateret 5. februar 1820, får man et indtryk af, hvad det var for egenskaber, der blev lagt vægt på:

„Omendskjønt jeg kun er Musik-Liebhaber og ingenlunde kan gjelde for Kunstdommer, saa troer jeg dog at kunne antage den Indflydelse, Selskabet til de skønne Videnskabers Forfremmelse bærer mig med, da det ved en Folkesangs Bedømmelse maaske ankommer mere paa Følelse end paa egentlig Kritik . . .“

Hvad der skete ved mødet den 6. februar, siger arkivet intet om. Men én ting havde man i hvert fald lært – forsigtighed! I et brev af 26. februar må man meddele Frederik af Hessen, at ingen af de indsendte melodier fandtes at være prisen værdig, og man anmoder om tilladelse

til at udskrive konkurrencen på ny. Straks efter at have modtaget prinsens godkendelse (dateret Rendsborg, 22. marts 1820) lader Selskabet tilgå meddelelse herom til bladene.¹⁸⁾ Terminen sættes til 1. juli.

Den 17. december mødes man igen for at krone den danske nationalsang. Men heller ikke dennegang kunne man komme til en afgørelse. Endelig indbydes til møde den 12. februar 1821 „for at tage endelig Beslutning om de d. 17de Dec. f. A. prøvede Compositioner til Frøken Jessens Sang“, og få dage efter tilskriver man Frederik af Hessen således:

„Selskabet har efter . . . Bekendtgørelse af 31de Marts f. A. modtaget endeel nye Compositioner til Frøken Jessens Folkesang, men ikke fundet dem bedre end de forrige. Blandt de til første Concurrence indleverede var en med Devisen Nicodemus, som især tildrog sig Opmærksomhed, men som da ikke kunde komme i Betragtning til Præmien, fordi den var indleveret efter Terminen. Indsenderen befandtes at være Professor Weyse, som dog, unddragende sig anden Concurrence, tog den tilbage før Tiden, og udgav den i Claveer-Udtog. Selskabet har alligevel ved sidste Prøve ikke kunnet nægte sig den Fornøielse at høre den igjen, og med de civile og militaire Herrer Meddommere fundet den saa skøn og kraftfuld, at det eenstemmigen ansaae den Prisen værdig.“

Her kan man nu for det første undre sig over, at „Indsenderen befandtes at være Professor Weyse“. Konkurrencen var jo hemmelig, og kun den vindendes navneseddel måtte åbnes. Desuden kan man undre sig over, at melodien fandtes „saa skøn og kraftfuld“. Den er vitterlig en af Weyses svageste melodier! Mon ikke det ærværdige Selskab har gjort sig skyldig i en lille „efterrationalisering“? Weyses melodi har næppe tildraget sig opmærksomheden, sålænge den var anonym – og man har næppe åbnet navnesedlen. Men da Weyse siden lod den udgive under sit navn, øjnede Selskabet pludselig en mulighed for at undgå en gentagelse af skandalen omkring frøken Jessens digt. Ganske vist måtte man så tilsidesætte konkurrencens betingelser – og muligvis måtte man endda underkende prisværdige melodier fra konkurrence nr. 2. Men til gengæld fik man Weyses navn som en garanti mod yderligere kritik.

Den, der morede sig allerbedst i denne del af konkurrencen, var Weyse selv. Berggreen fortæller herom:

„Der var udsat en Præmie for den bedste Melodie til denne Sang [frøken Jessens nationalsang], og en Bedømmelses-Committé nedsat; men da det gik lidt trevent med Concurrencen, besluttede Weyse at have en liden Spas med Committéen, og skrev en Mængde Melodier til denne Sang, i Kæmpeviser-Stil, Dandsemelodie-Stil o.s.v.; lod dem ved en Bekjendt bringe til Slagelse og derfra med Pakkeposten kom de Comittéen

ihænde som Melodier, componerede af en Deel Musikere paa Landet. Jeg troer ikke at huske fejl, naar jeg siger, at Weyse selv blev opfordret til at fælde Dom over dem, og i det Exemplar, som W. laante mig til Afskrivning, erindrer jeg, at der var sat Mærke til flere af Melodierne. W. blev nu opfordret til selv at indsende en Melodie, der da vandt Prisen.¹⁹⁾

I Kgl. Bibl.s håndskrevne registrant over C. E. F. Weyses Samling står side 28 anført: „Parodierende Melodier til Frk. Jessens Nationalsang. Autogr.“. Det pågældende nummer i samlingen består af 12 sider i tværfolio, indeholdende 13 nummererede kompositioner. På første side er med blyant tilskrevet: „Forskjell. Compos. til Nationals. inds. til Concurrence bedømte af W. Prisen blev ikke vundet. W. skrev senere den bekjendte i F Dur.“ Der synes altså at være sket en forveksling mellem de „for Spas“ komponerede melodier, som Berggreen omtaler, og nogle konkurrencemelodier, som Weyse har afskrevet. Eller skulle det i virkeligheden være de samme? Næppe! Man skal i hvert fald være meget fintfølelse for at fornemme en parodi i de tretten melodier. Weyses parodierende melodier eksisterer tilsyneladende ikke mere. Hvad vi finder i Weyses Samling er i stedet afskrifter af anonyme melodier, som Weyse er blevet opfordret til at bedømme. Det er ejendommeligt, at Weyses medvirken som dommer ikke omtales i Selskabets arkiv. Men måske man ikke har ønsket, at eftertiden skulle vide, at én og samme person har optrådt som dommer og prisvinder.

Indlagt i manuskriptet findes et løst nodeblad i kvartformat, med endnu en melodi til nationalsangen. Den er skrevet af en ukendt hånd og er formentlig det originale manuskript fra en af konkurrencedeltagerne.

Offentliggørelsen af den melodi, som siden vandt prisen, skete i det af C. C. Lose udgivne musikalske månedsskrift „Nye Apollo“, 6. årgang, 1. bind, 6. hæfte – der kan dateres til august 1820.²⁰⁾ Det ville være interessant at erfare, hvad den kritisk-satiriske og i digtekunsten kyndige Weyse egentlig mente om frøken Jessens sang. Desværre mangler i Weyses ellers så omfattende korrespondance netop brevene fra denne periode. Men i samme hæfte af „Nye Apollo“ har Weyse fået udgivet en anden melodi – betegnet som „Trichordium“ – til samme tekst, og denne melodi kan kun opfattes som en parodi. Den bevæger sig udelukkende på de tre toner a, h og cis (heraf navnet „Trichordium“), hvorved Weyse naturligvis har villet udtrykke digtets enfoldighed og monotoni. Ifølge Berggreen skal denne melodi være komponeret en nat, hvor Weyse ikke kunne falde i søvn.²¹⁾

Da Musikforeningen i 1852 – ti år efter komponistens død – udgav

„C. E. F. Weyse / Romancer og Sange“, blev såvel den priskronede melodi som „Trichordiet“ genoptrykt (nr. 13 A og B). Men det er vist også sidste gang, man har forsøgt at genoplive dette totalt mislykkede forsøg på at skabe en dansk nationalsang.

I øvrigt har Weyse også sat musik til to af de konkurrencesange, som ikke vandt prisen: Jetsmarks „Duftende Enge og kornrige Vange“ og Wilsters „Hvor Bølgen larmer højt fra Sø“, mens Kuhlau har sat musik til to digte, hans nære ven Fr. Høegh-Guldberg havde indleveret til konkurrencen: „Land, hvor jeg ved min Moders Hjerter“ og „Saa smiler, som Barnet i Vugge“ – begge udgivet i 1819 under titlen „Tvende Folkesange“.

Selskabets arkiv giver ingen oplysninger om, hvem der ellers deltog i melodikonkurrencen. Her kan blot nævnes nogle få navne som tilfældet har ladet dukke frem af glemselen.

Hos C. C. Lose er udkommet to hæfter i tværfolio, begge med titlen: „Melodie til Frøken Jessens priisvundne Nationalsang for Pianoforte.“ Komponisterne er henholdsvis Peder Foersom, som var organist ved St. Knuds Kirke i Odense, og P. Træn, som var kongelig kapelmusicus. Ligeledes hos C. C. Lose er udgivet et hæfte i folio med den pompøse titel: „Gekröntes Volkslied nach Juliane Marie Jessen mit Begleitung des Piano-Forte und vier Singstimmen von Zeno von Sölnwanger Seiner Majestät dem König von Dänemark Friedrich VI'ten allerunterthänigst zugeeignet.“ Teksten gengives både i den originale version og i en anonym tysk oversættelse. Da sidstnævnte ikke er identisk med nogen af de tidligere omtalte tyske oversættelser, meddeles første vers her:

Dännemark! Dännemark! heiliger Schall!
Himmlischer Hall!
Weih dich mein klopfender Busen dem Drange,
Dän'mark zu preisen, im Jubelgesange.
Schon in der Wiege hat Saga die treue
Stolz Dich den Hafen der Ehre genant,
Ha! ich empfinde die Macht ihrer Weihe,
Dännemark! Dännemark! Vaterland!

I en artikel i F & F VII, 1960, oplyser Erik Dal, at også Peter Grønland har deltaget i melodikonkurrencen.²²⁾ Ligesom vennen Weyse morede Grønland sig med at belyse den rædsomme tekst fra forskellige musikalske vinkler. En af melodierne bærer overskriften „Du er fuld, og jeg er fuld; Vi er' alle fulde“!

Endnu en konkurrencedeltager kan spores, selvom melodien er gået tabt. Carl Thrane meddeler i sin bog om Det kongelige Kapels historie „Fra Hofviolonernes Tid“, at den tidligere kapelmester Israel Gottlieb Wernicke (1755-1836) var blandt dem, der attråede prisen. Wernicke havde haft den mærkelige skæbne at blive pensioneret i 30 års alderen. Nu sad han, som af sine gamle kolleger regnedes for en af de lærdeste komponister i Europa, og som man mente burde udnævnes til professor i musik ved universitetet, som velhavende jordbesidder på Koldingegnen. „Ærgjerrighedens Funke var dog ikke slukt“, skriver Thrane, „og for Kunsten levede han op under Frederik VI som Konkurrent til Prisen for Musik til Frøken Jessens kronede Nationalsang. Siddende i Kolding anmodede han sin gamle Bekjendt i Kjøbenhavn, Digteren Pram, om Bistand ved Indsendelsen m.m. Han skrev Brev paa Brev, som viste, i hvilken Bevægelse han var. Granskende over alle de Medkonkurrenter, der vare mulige, forkastede han dem alle, et Par, Schall²³⁾ og Wedel²⁴⁾ meget haanende. Han sagde, at det var gaaet lettere for ham, da han skrev de store Kantater i sin Kapelmestertid; Arbejdet forekom ham nu undertiden „herkulisk“ og som en sand Pønitense, der forøgedes ved en „stærk Diarrhoe“. Instrumentationen vilde han, efter at have sendt Manuskriptet afsted, have foretaget Ændringer i. Han valgte Devisen „Populo“, mente at „Kjælerier“ ikke burde anvendes, men at han havde udtrykt sig som en Mand. Agreeret blev han dog ikke.“²⁵⁾

Mens frøken Jessens digt kun opnåede at blive et offer for ubarmhjertige parodier, så har Weysses priskronede melodi dannet forlæg for to mere seriøse kompositioner. Den ene er Kuhlau „Chanson nationale danoise „Danmark! Hellige Lyd!“ variée pour le Piano-Forte par Friedr. Kuhlau. Oeuv: 35“. Variationsværket blev oprindeligt trykt i „Nye Apollo“, 7. årgang, 2. bind, 1. hæfte, hvorefter det lader sig datere til september 1821. Desuden har Kuhlau indlagt såvel den priskronede melodi som „Trichordiet“ i „Les Charmes de Copenhague. Introduction et Rondeau brillant mêlé des motifs favoris danois pour le Piano-Forte. Oeuv: 92“. Denne komposition blev oprindeligt trykt i det musikalske månedsblad „Odeon“ (en fortsættelse af „Nye Apollo“), 2. årgang, 2. bind, 1. hæfte, som kan dateres til september 1828. I betragtning af den medfart, nationalsangen havde fået, er det bemærkelsesværdigt, at Kuhlau indlægger Weysses da otte år gamle melodier i sin komposition. Men det kan måske forklares ved, at kompositionen – som i øvrigt de fleste af de kompositioner Kuhlau fik udgivet hos Løse – er et bestillingsværk, og at det i virkeligheden er Løse, som har dikteret, hvilke melodier han ønskede benyttet. For det kunne jo være, der blev solgt endnu nogle

eksemplarer af nationalsangen, hvis man kunne få den populære Kuhlau til at gøre reklame for den!

Det vil være i Weyses ånd at slutte beretningen om Juliane Marie Jessens kronede nationalsang med en musikalsk parodi, som ikke tidligere har været trykt. Foruden de 13 melodier, der fejlagtigt er registreret som parodier, findes i Weyses Samling en virkelig parodi: „Nationalsang. Parodie paa Rossinis „Di tanti palpiti“.“ Manuskriptet er ganske vist ikke skrevet med Weyses egen hånd, men ifølge Berggreen skal han være komponisten. Berggreen fortæller, at Weyse engang foretog den i et selskab, „hvor den heelt igjennem radbrækkede Text til hans store Moro gjorde overordentlig Lykke, og blev af en Dame kaldet „en guddommelig Melodie“.“ Weyse opnåede her en slags hævn både over frøken Jessen og over Rossini, hvis musik han ikke kunne døje. Cavatinen „Di tanti palpiti“ forekommer i operaen „Tancréd“. Den var netop i de år en ren landeplage, og den dukkede op som motiv ikke blot i rondoer og variationer, men også i cotilloner, valse og galopper – og altså nu som nationalsang!

NOTER

- (1) I denne forbindelse er sangen omtalt i A. P. Berggreen: „C. E. F. Weyses Biographie“, Kbh. 1876, s. 214-15, samt i Jens Peter Larsen: „Weyses Sange“, Kbh. 1942, s. 29f. – (2) Ny kgl. Sml. 2385, 2°. Alle breve, rundskrivelser og koncepter, som citeres i artiklen, findes her. – (3) Dagen, 19. okt. 1818; Dansk Litteratur-Tidende, 1818, nr. 41. – (4) Man har vel af diskretionsgrunde destrueret de ikke prisbelønnede sange uden at åbne navnesedlerne; men det skal bemærkes, at heller ikke den vindende sang er bevaret i arkivet, skønt dette ellers indeholder vindende manuskripter fra diverse andre konkurrencer. – (5) Dagen, 13. maj 1819; Dansk Litteratur-Tidende, 1819, nr. 19. – (6) Citat fra Thaarups syngespil „Peters Bryllup“. – (7) Foruden til J. Davidsens førnævnte bog henvises til Erslews Forf. Lex. og til Dansk biogr. Lex., 1. udg. En samtidig nekrolog findes i Kjøbenhavnsposten, 1832, s. 814f. – (8) Den Collinske Brevsml. XXIII; Ny kgl. Sml. 1458 Fol.; Ny kgl. Sml. 3525 III, 4°. – (9) K. F. Plesner: „Det smagende Selskab“, Kbh. 1958, s. 77. – (10) På det tidspunkt, hvor Bagge udsendte sit skrift virkede han som danselærer, deklamator, boghandler, udgiver m.m. i Randers. Af et planlagt selvbiografisk værk – „Livsbilleder af Ove Georg Frederik Bagge“ – udkom kun det 1. hæfte (trykt i Århus og formentlig udgivet i Randers, 1836). – (11) J. Davidsen: „Kjøbenhavnsliv i ældre og nyere Tid“. Kbh.

På modstående side: Afskrift af Weyses musikalske parodi. Weysesamlingen, Kgl. Bibl. Formindsket.

1889, s. 378f. – (12) Det har ikke kunnet opspores, hvilket af de utallige provinsblade der henvises til. – (13) Dagen: 18. og 25. maj, 4., 12., 14. og 28. juni, 2. juli samt 11. august. – (14) Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn: 15. og 29. maj, 1., 5. og 8. juni, 6., 13., 24. og 31. juli samt 7. august og 11. september. – (15) Sml. Erslew, I, s. 142. – (16) Sml. Erslew, II, s. 478. – (17) Citeret og dateret efter konceptet i Selskabets arkiv. Bekendtgørelsen ses ikke i de ovenfor refererede blade. – (18) Adresseavisen, 29. marts 1820. Af bekendtgørelsen fremgår det i øvrigt, at der til den første melodikonkurrence var indkommet 24 kompositioner. – (19) Berggreen: „C. E. F. Weysses Biographie“, s. 214. – (20) Vedr. dateringen af dette og de senere omtalte periodica henvises til forfatterens „Indeks til danske periodiske musikpublikationer 1795-1841“, Århus 1975. – (21) Berggreen: „C. E. F. Weysses Biographie“, s. 215. – (22) Erik Dal: „Peter Grønland 1761-1825. En holstensk musikdyrker i København“ (Fund og Forskning, VII, 1960, s. 100f). – (23) Claus Schall (1757-1835), kapelmester ved Det kgl. Kapel. – (24) Søren Wedel (1765-1826), embedsmand og musikedilettant, af samtiden skattet for sit klaverspil og sine sangkompositioner. – (25) Carl Thrane: „Fra Hofviolonernes Tid“, Kbh. 1908, s. 175f.